

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Generelt.....	4
3. Bygningmæssige forhold.....	5
3.1. Koglen I.....	5
3.1.1. De unges værelser	6
3.1.2. Opholdsstuen	6
3.1.3. Gårdarealet.....	6
3.1.4. Det særlige isolationsrum	7
3.2. Koglen II	7
3.2.1. De unges værelser	8
3.2.2. Stueetagen	8
3.2.3. Kælderen.....	9
3.2.4. Gårdarealet.....	9
4. Belæg og klientel.....	10
5. Beskæftigelse og undervisning	12
6. Fritidsaktiviteter og fællesskab.....	13
7. Lomme penge/arbejds penge	15

8.	Kontakt til omverdenen mv.	15
9.	Euforiserende stoffer	16
10.	Medarbejdere og personaleforhold	16
11.	Generelle forhold og herunder forholdet til Ringkjøbing Amt	18
12.	Tilsyn.....	19
13.	Gennemgang af konkrete sager	20
	13.1. Magtanvendelsesbekendtgørelsen	20
	13.2. Lidt om sagerne	24
	13.3. Anvendelse af skemaer mv.	25
	13.4. Indberetninger (bekendtgørelsens § 16)	30
	13.5. Skematilførte indgreb (bekendtgørelsens § 15).....	33
	13.5.1. Tidspunktet for skematilførsel (bekendtgørelsens § 15)	33
	13.5.2. Notatpligten mv. (bekendtgørelsens § 15).....	34
	13.5.3. Ringkjøbing Amts skemagn.gang efter bekendtgørelsens § 15, stk. 3	35
	13.6. Koglens tilsyn med indelåste unge mv.	36
	13.7. Amtets tilsyn med Koglens anvendelse af magtanvendelsesbekendtgørelsen	37
14.	Samlet vurdering.....	37
15.	Opfølgning	39
16.	Underretning	39

1. Indledning

Efter § 18 i ombudsmandsloven kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed og ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. Efter lovens § 7, stk. 1, omfatter ombudsmandens virksomhed alle dele af den offentlige forvaltning.

Som et led i denne inspektionsvirksomhed foretog jeg (retschef Jens Møller) og to af embedets øvrige medarbejdere den 7. december 2001 på ombudsmandens vegne inspektion af den sikrede institution Koglen.

Inspektionen bestod af en rundgang i institutionen og en afsluttende samtale med institutionens ledelse og nogle af medarbejderne – herunder personalerepræsentanterne fra Koglen I og Koglen II.

Under inspektionen modtog jeg efter anmodning kopi af institutionens skriftlige materiale om de seneste 20 sager om magtanvendelse forud for varslingen af inspektionen den 2. november 2001. Sagerne gennemgås under pkt. 13.

I tilslutning til inspektionen udarbejdede jeg et referat af samtalen med pensionens ledelse og medarbejdere og et notat om mine iagttagelser under rundgangen i institutionen.

Med brev af 21. december 2001 sendte jeg det nævnte materiale til institutionen idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller tilføjelser inden en måned. (Ringkjøbing Amt modtog en kopi af materialet til orientering). Institutionen har skriftligt den 21. januar 2002 fremsat bemærkninger til enkelte punkter i rundgangsnotatet og referatet af den afsluttende samtale. Bemærkningerne blev indarbejdet i den foreløbige rapport som institutionen og Ringkjøbing Amt modtog med

brev af 28. januar 2003. Med brev af 24. februar modtog jeg institutionens bemærkninger til den foreløbige rapport. I denne endelige rapport er også disse bemærkninger indarbejdet.

2. Generelt

Den sikrede institution Koglen er en døgninstitution for unge under Ringkjøbing Amt. Institutionen består af to sikrede afdelinger, hver med plads til fem unge. Det retlige grundlag for institutionen er §§ 51 og 108 i lov om social service.

Anbringelse på institutionen kan ske på følgende grundlag:

- tre forskellige former for socialpædagogisk grundlag,
- i stedet for varetægtsfængsling (varetægtsurrogat), jf. retsplejelovens § 765,
- som led i den unges afsoning af straf, jf. straffuldbyrdslovens § 78, stk. 2, eller
- som led i en idømt foranstaltning efter straffelovens § 74 a (ungdomssanktion).

Der henvises til § 4 i bekendtgørelse nr. 620 af 21. juni 2001 om magtanvendelse mv. i døgninstitutioner for børn og unge og i opholdssteder for børn og unge for flere end 4 personer (magtanvendelsesbekendtgørelsen).

Institutionens målgruppe er unge mellem 15 og 18 år. I særlige situationer kan der dog – på socialpædagogisk grundlag – optages unge under 15 år. Unge der har påbegyndt afsoning eller ungdomssanktion før det fyldte 18. år, kan endvidere forblive på institutionen efter det fyldte 18. år. Et ophold i en sikret afdeling som sker i forbindelse med en idømt ungdomssanktion, kan desuden påbegyndes efter det fyldte 18. år, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 7, stk. 3. Den maksimale opholdstid for unge over 15 år er – normalt – 6 måneder (og 2 måneder for unge under 15 år). Opholdet for unge over 15 år kan højst vare 14 måneder (og 6 måneder for unge under 15 år), jf. nærmere magtanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 1-7.

De nærmere regler for opholdet findes i den nævnte magtanvendelsesbekendtgørelse der finder anvendelse uanset på hvilket grundlag opholdet sker.

3. Bygningsmæssige forhold

Institutionens to afdelinger benævnes Koglen I og II. Koglen II er institutionens oprindelige afdeling, oprettet i 1988 i en del af en bygning som tilhører Direktoratet for Kriminalforsorgen, Pensionen Lyng. Koglen I er opført i 1999 og placeret i det åbne land ca. en kilometer fra Koglen II. Institutionen ledes fra Koglen I hvor der er fællesfaciliteter som besøgsrum, kontorfaciliteter og et mødelokale for personalet. Her findes også personalets omklædnings- og baderum.

3.1. Koglen I

Afdelingen udgøres af en gul murstensbygning i én etage som er opdelt i fem uens dele omkring et stort, aflangt gang- og opholdsareal. Adskillige ovenlys i taget forsyner bygningens kerne med dagslys, og bygningens indre fremtræder således lyst og imødekommende.

Mod vest, i forlængelse af bygningens gang- og opholdsareal, er institutionens kondirum placeret. I forlængelse heraf findes et delvist overdækket gårdareal.

Bygningen er mod nordøst og nordvest indrettet med henholdsvis køkken/bryggers og et træ- og sølvværksted (på 84 m²). I byggeriets nordøstlige hjørne er endvidere en lille skolestue som også anvendes som besøgsrum, og et kontor til institutionens leder.

Mod sydvest og sydøst er bygningen indrettet henholdsvis med fem værelser og et vagtværelse som benyttes af den sovende døgnvagt, og faciliteter for personalet

(to kontorer og et mødelokale samt toilet og bad/omklædningsrum). Fra nord giver et lille vindfang adgang direkte til bygningens centrale gang- og opholdsareal.

Gang- og opholdsarealet midt i bygningen rummer bl.a. de unges opholdsstue, billardrum og kopirum. Midt på gangarealet er der adgang til et særligt – afsondret – isolationsrum.

3.1.1. De unges værelser

Værelserne, der er ens i størrelse og udstyr, ligger som nævnt i bygningens sydvestlige hjørne i forlængelse af hinanden ud til en lang gang. De fem værelser er på 14,5 m² og forekommer rummelige. Hvert værelse er udstyret med et adskilt badeværelse på 3,2 m² med toilet og brusebad. Værelserne er malet i lyse farver og gulvene belagt med linoleum.

3.1.2. Opholdsstuen

Opholdsstuen midt i bygningens gang- og opholdsareal er indrettet med lænestol, sofa og sofabord.

3.1.3. Gårdarealet

Gårdarealet er delvist bygget ind i bygningen. Den del af arealet der befinder sig under bygningens tag, får dagslys fra et stort, rundt ovenlys.

Gårdarealet, der er belagt med asfalt, er udstyret med basketballkurv og en boldbane med to håndboldmål. De åbne sider er aflukket med et højt trådhegn.

Arealet forekommer mindre end det tilsvarende areal på Koglen II.

3.1.4. Det særlige isolationsrum

Isolationsrummets vægge er indvendigt beklædt med plader af krydsfiner, og døren med en tynd stålplade. Døren har et firkantet indkigshul af slagfast materiale således at den unge der er anbragt der, kan observeres udefra. Døren åbner indad, og dørhængslerne der som følge heraf er placeret inde i lokalet op ad væggen, er ikke afrundede i toppen. Dørhængslerne vil således kunne bruges i selvmordsøjemed. Dørhængslernes placering og udformning blev nævnt i notatet om iagttagelser under rundgang mv. som jeg den 21. december 2001 sendte til Koglen og til amtet.

Jeg går derfor ud fra at det videre fornødne i den henseende er foretaget.

På tidspunktet for inspektionen var der et mindre brændemærke midt på den ene væg lige over gulvet. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at mærket stammer fra en lighter som en anbragt har haft med ind i rummet. På grund af den risiko for ildspåsættelse som følger af at visitation ikke er mulig, er isolationsrummet – i modsætning til fx politiets detentionsrum – ikke forsynet med madras og tæpper.

De unge må højst anbringes i isolationsrummet i to timer ad gangen, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 10.

Afdelingen fremtrådte indbydende og ny og byder således på gode bygningsmæssige forhold til såvel beboere som personale.

3.2. Koglen II

Afdelingen har til huse i en del af en rød murstensbygning der som nævnt tilhører Direktoratet for Kriminalforsorgen, Pensionen Lyng. Bygningen er opført i halv-

anden etage og med fuld kælder. Den øverste etage har således skråvægge. Mod øst er tilbygget et trappetårn i fuld højde i forbindelse med oprettelsen af den sikrede afdeling. Herfra er der udgang til et indhegnet gårdareal.

3.2.1. De unges værelser

På 1. sal er der på begge sider af en centralt placeret gang indrettet værelser til de unge samt et toilet med håndvask og brusekabine (forbeholdt de unge).

De unges værelser er ca. 12 m² store (et af værelserne er dog noget større) og har lyse (skrå)vægge forsynet med veluxvinduer. På gulvet er der linoleum. Værelserne er godt vedligeholdt og er møbleret med sovebriks, bord, stol, reol og klædeskab. Til alle værelser hører desuden et mindre stereoanlæg der tilhører institutionen. Det blev under inspektionen oplyst at højst 1-2 anlæg bliver ødelagt og må udskiftes hvert år.

På etagen er også et vagtværelse som benyttes af den sovende døgnvagt.

3.2.2. Stueetagen

I stueetagen er der et standardmæssigt udstyret køkken. Der er også en opvaskemaskine. Der er endvidere et opholdsrum og en spisestue som begge er udstyret med almindelige møbler. I den ene ende af spisestuen er der opstillet to computere. Computerne er forbeholdt eleverne, og ingen af dem har internetadgang. I stueetagen er der også et billardrum.

I et hjørne af bygningen bag ved køkkenet er der indrettet kontor/vagtstue.

I stueetagen er der desuden et toilet med håndvask samt et badeværelse med toilet, håndvask og bruser. Dette rum er forbeholdt personale og gæster.

3.2.3. Kælderen

I kælderen er der et træværksted med bl.a. en drejebænk. I værkstedet kan de unge fremstille skakbrikker, møbler som f.eks. sofaborde, cd-reoler, vinkasser, flagstænger og fuglekasser. Der er mulighed for at 2-3 unge kan arbejde i værkstedet ad gangen.

En del af værkstedets produkter er beregnet på salg ud af huset. Det blev dog under inspektionen oplyst at en del af disse produkter ikke lever op til kvalitetskravene og derfor ikke kan sælges.

Afdelingens motionsrum samt toilet- og baderum til de unge er også placeret i kælderen. I motionsrummet er en vægttræningsbænk og to motionscykler. På væggen var ophængt illustrerede instruktioner til vægttræningsbænken.

3.2.4. Gårdarealet

Gårdarealet er som nævnt placeret ved bygningens gavl, øst for trappe-tårnet. Det er 275 m² stort og inddelt i to dele. Den mindste del nærmest indgangen til bygningen er udstyret med tørresnore og et sammenbygget havemøbelsæt af træ. Over indgangen til den større del af arealet er opsat en basketballkurv. Det store areal er anlagt som boldbane med to håndboldmål.

Gårdarealets åbne sider er aflukket med et højt trådhegn.

Afdelingen fremtrådte generelt pæn og rimeligt vedligeholdt.

Værelserne er på grund af bygningens alder ikke af samme høje kvalitet som på Koglen I. Tilsvarende gælder udstyret.

Som jeg nævnte under den afsluttende samtale, har Koglen – og i særdeleshed Koglen I der som nævnt fremtrådte ny og indbydende – gode bygningsmæssige forhold (til såvel beboere som personale), og bygningerne er i det store og hele i en god vedligeholdelsesmæssig stand. Inventaret er også generelt pænt. Tilsvarende gælder rengøringsstandarder.

De bygningsmæssige forhold giver mig således ikke anledning til (yderligere) bemærkninger.

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at Koglen har indrettet en motocross-bane på Pensionen Lyngs areal. Motocross-banen blev ikke besigtiget under inspektionen.

4. Belæg og klientel

Den gennemsnitlige opholdstid på Koglen lå i år 2000 på ca. 60 dage. Det blev under inspektionen oplyst at Ringkjøbing Amt har peget på Koglen som en velegnet placering for afsonere af den såkaldte ungdomssanktion, dvs. afsonere som anbringes efter straffelovens § 74 a. Koglen forventer på den baggrund at den gennemsnitlige opholdstid vil blive mærkbart forøget. På tidspunktet for inspektionen var der ankommet enkelte unge anbragt efter straffelovens § 74 a, men lovændringen som trådte i kraft den 1. juli 2001, forventedes først at slå rigtigt igennem i løbet af 2002.

Jeg beder Koglen om nærmere oplysninger om den gennemsnitlige opholdstid og antallet af unge anbragt efter straffelovens § 74 a i 2002.

Det blev endvidere oplyst at Koglen forudser at den nye ungdomssanktion vil give problemer med stærke overfor svage unge. De nye regler forventes at medføre at institutionen vil modtage unge med en langt større aldersspredning end tilfældet er nu – fra 14 og helt op til 20 år. Ledelsen udtrykte under inspektionen bekymring for hvorvidt institutionen vil være i stand til at håndtere de relativt ældre beboere. Ledelsen nævnte i samme forbindelse at institutionens fysiske rammer ikke giver mulighed for at adskille de stærke og de svage unge.

Dette udsagn forekommer under henvisning til at Koglen har to (adskilte) afdelinger, ikke umiddelbart indlysende. Jeg beder Koglen om at uddybe dette.

Det blev oplyst at Koglen har forsøgt at få en garanti fra amtet for at de unge med ungdomssanktion ikke vil blive placeret sammen med beboere som opholder sig i Koglen med henblik på pædagogisk/psykologisk observation.

Jeg forstår at amtet ikke har ønsket at efterkomme Koglens ønske om en sådan garanti. Jeg beder amtet om en udtalelse om dette spørgsmål.

Langt størsteparten af Koglens beboere er drenge hvoraf nogle afsoner domme for seksuelle overgreb. Koglen modtager gennemsnitligt ca. to piger om året. Det kan være et problem at Koglen ikke har kønsopdelte afdelinger. Piger placeres som udgangspunkt på Koglen II hvor der er mulighed for at reservere et toilet/bad til de(n) pågældende i kælderen.

Værelserne på Koglen I har eget bad og toilet. Jeg beder på den baggrund Koglen om at oplyse hvorfor piger (som udgangspunkt) placeres på Koglen II.

Gennemsnitligt 80% af de unge er af anden etnisk oprindelse end dansk.

På tidspunktet for inspektionen var kun seks af de i alt 10 pladser på Koglen besat.

Dette forekommer mig umiddelbart at være en meget lav belægningsgrad. Jeg beder Koglen om at oplyse hvor mange pladser der på nuværende tidspunkt er i brug.

Hvis belægningsgraden stadig er lav, beder jeg om en udtalelse fra Koglen og amtet herom.

Til mit spørgsmål om hvorvidt det hjælper at bruge de sikrede institutioner som alternativ til arresthus/fængsel, oplyste Koglen at der er det samme recidiv, men at dette spørgsmål må ses i sammenhæng med hvorledes det samlede regelsæt – herunder reglerne om udfærdigelse af individuelle handlingsplaner – praktiseres.

5. Beskæftigelse og undervisning

Der er i alt 13 timers undervisning pr. uge på hver afdeling. Læreren deltager i morgensamlingen fra kl. 8.00 til kl. 8.30 hvor de unge og medarbejderne samles på hver afdeling.

Jeg går ud fra at læreren er med begge steder på skift.

Efter morgensamlingen er der to timers undervisning på Koglen I, og derefter to timer på Koglen II.

Der er fortrinsvis tale om undervisning i dansk og regning (på handelsskoleniveau). Undervisningens niveau baseres i øvrigt på individuelle tests, og timerne foregår som eneundervisning på de unges værelser. At denne form foretrækkes, skyldes at undervisningssituationen ikke må give anledning til at de unge nedgør hinanden. Der er stor tilfredshed med lærerens indsats hos ledelsen.

Flertallet af de unge er interesserede i at modtage undervisning, og det sker kun sjældent at unge nægter at deltage i undervisningen. På tidspunktet for inspektionen afventede Koglen dog amtets svar på hvordan institutionen skulle forholde sig over for en beboer som ikke mente sig forpligtet til at deltage i undervisningen.

Jeg beder amtet om at underrette mig om svaret på denne forespørgsel.

Blandt institutionens øvrige beskæftigelsesmuligheder er køkkenarbejde; et arbejde som de fleste af beboerne ikke har nogen forudsætninger for. På samme måde som med undervisningen – og med samme begrundelse – arbejder de unge kun enkeltvis med i køkkenet.

På værkstederne (træ- og sølvværksted i Koglen I, træværksted i Koglen II) kan der arbejde flere unge samtidig. Som nævnt drejer det sig på Koglen II om 2-3 unge.

Jeg beder Koglen oplyse hvor mange unge værkstedet i Koglen I kan beskæftige.

Ifølge institutionens medarbejdere danner arbejdet i køkkenet og værkstedet et godt grundlag for samtaler om vanskelige emner da de unge generelt er mere meddelsomme mens de er beskæftigede med praktiske opgaver.

6. Fritidsaktiviteter og fællesskab

De indendørs aktivitetsmuligheder i fritiden indbefatter billard og brug af computer i de dertil indrettede computerrum. De unge har ikke generelt adgang til Internettet, men der kan gives overvåget/kontrolleret adgang til nettet på en af personalets computere hvis der er behov for det.

De unge har ikke tv på værelserne, og der er kun ét fælles tv på hver afdeling – til gengæld med mange kanaler. Hermed opnår institutionen at det at se fjernsyn – og herunder at planlægge (og blive enige om) hvilke programmer der skal ses – bliver en social aktivitet af pædagogisk betydning mellem de unge og de ansatte. Diskussionen slutter som udgangspunkt først når der er opnået enighed. Dette er et generelt princip på Koglen. På denne måde får de unge en klarere fornemmelse af at de beslutninger som tages på fællesmøder, er bindende.

Udendørs fritidsaktiviteter er boldspil på gårdarealerne der som nævnt er udstyret med basketballkurv og (håndbold)mål. Personalet arrangerer også løbeture i skoven for de unge. Det er ikke muligt at deltage i løbeturene før tidligst efter en uges ophold i institutionen hvor personalet har haft lejlighed til at danne sig et indtryk af nye beboere. Stofmisbrugere kan ikke deltage i løbeturene.

Institutionen arrangerer af og til udflugter i den omgivende natur så som ture til stranden og fisketure. Disse såkaldte grønne udgange anvendes som et pædagogisk middel. Ledelsen var på tidspunktet for inspektionen usikker på om sådanne udflugter fortsat ville være mulige efter den ændring af klientellets sammensætning som forventes at følge af den nye ungdomssanktion. Hvis der er unge i institutionen som ikke kan leve op til det ansvar som følger af de frie forhold på de grønne udgange, vil det nødvendigvis få konsekvenser for de øvrige unge i institutionen. Det blev i denne sammenhæng nævnt at en af de unge som var underlagt ungdomssanktion, for nylig var stukket af på en fisketur.

Hver morgen i forbindelse med vagtskifte orienteres de medarbejdere som overtager vagten, om hvordan den foregående vagt er forløbet. Også de unge deltager i denne briefing. Her planlægges endvidere dagens forløb, dagens pligter uddelegeres, og det afklares hvem der skal ringe i løbet af dagen. Herudover aftales hvad der skal ses i fjernsynet. De unge ser nyheder to gange om dagen og drøfter de spørgsmål som opstår i den forbindelse, med de ansatte.

En gang om ugen afholdes beboermøde hvor den kommende uges madplan samt aktiviteter, herunder eventuelle ture ud af huset, fastlægges.

Jeg beder Koglen om at oplyse om værkstederne kan anvendes af de unge i fritiden.

Fritidstilbudene giver mig i øvrigt ikke anledning til bemærkninger.

7. Lommepenge/arbejdspenge

Som en form for bonus modtager de unge 34 kr. for hver morgen hvor de er oppe og klar til dagens gøremål kl. 08.00 og samtidig kan fremvise et værelse i pæn orden. Endvidere modtager de unge arbejdspenge. Ifølge Koglen's informationsmateriale (fra 2000) kan de unge tjene op til 425 kr. om ugen ved arbejde i institutionen. Det blev under inspektionen oplyst at ikke alle arbejdspenge udbetales til de unge løbende. Der er således etableret et opsparingssystem hvor en del af de unges optjente beløb tilbageholdes uden deres viden. De opsparede penge kommer først til udbetaling når de unge fraflytter Koglen. Det er ledelsens indtryk at de unge oplever dette som en glædelig overraskelse.

Jeg beder Koglen og amtet om en udtalelse om det retlige grundlag for disse ordninger.

8. Kontakt til omverdenen mv.

Politiet kan i forhold til de unge der er anbragt i varetægtssurrogat, træffe beslutning om nægtelse af eller kontrol med besøg (som kan indbringes for retten til prøvelse) og om kontrol med brevveksling og telefonsamtaler eller anden kommunikation, jf. retsplejelovens §§ 771-773, § 108, stk. 4 i lov om social service og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1, stk. 7. For så vidt angår unge der er anbragt på socialpædagogisk grundlag, kan børn- og ungeudvalget træffe beslutning om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation, jf. § 108, stk. 2, i lov om social service og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 14.

Jeg beder Koglen om en udtalelse om de unges muligheder for at modtage besøg og om de unges kontakt til omverdenen i form af telefonsamtaler.

Institutionens leder kan med samtykke fra politiet meddele unge der er anbragt i varetægtssurrogat, tilladelse til udgang af kort varighed når den unge har et uafviseligt behov herfor, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 12, stk. 3. For unge der er idømt ungdomssanktion, kan justitsministeren efter forhandling med socialministeren fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang mv. til unge der er anbragt i sikret afdeling, jf. straffelovens § 74 a, stk. 4. Sådanne regler ses ikke fastsat.

Jeg anmoder Koglen om at oplyse hvilke regler og hvilken praksis der følges med hensyn til udgang til unge der er idømt ungdomssanktion, unge der er anbragt på institutionen efter straffuldbyrdeslovens § 78, stk. 2, og unge der er anbragt på socialpædagogisk grundlag. Hvis der foreligger noget skriftligt herom, beder jeg om kopi heraf.

9. Euforiserende stoffer

Ingen former for spiritus er tilladt på Koglen. (Tilsvarende gælder naturligvis narkotika). Personalet må således heller ikke lugte af spiritus når de møder på arbejde.

I modsætning til hvad der gælder i fængsler og arresthuse, har personalet ikke mulighed for at foretage en egentlig visitation af de unge under opholdet, og dette medfører at der af og til kommer stoffer mv. ind i institutionen. Problemet er efter ledelsens opfattelse stigende. I visse tilfælde smugles stofferne ind i institutionen af beboernes besøgende familiemedlemmer. Tilstedeværelsen af narkotika i institutionen afhænger dog helt og holdent af klientellets sammensætning.

10. Medarbejdere og personaleforhold

Der er 33 ansatte på Koglen. Det blev under inspektionen oplyst at der har været en betydelig personaleudskiftning siden 1997 hvor den på tidspunktet for inspektionen ansatte leder tiltrådte sin

stilling. Der har i samme periode også været en betydelig personaleforøgelse (i forbindelse med åbningen af den nye afdeling i 1999).

I tidsrummet mellem kl. 15 og 23 er der to medarbejdere på vagt i hver afdeling. Fra kl. 23 er der en vågen og en sovende nattevagt i hver afdeling. Efter ledelsens opfattelse er bemanningen efter kl. 15 for sparsom – især henset til de bygningsmæssige forhold på Koglen II. Ledelsen sigter hermed til at der går en medarbejder fra til ”mandsopdækning” hvis en beboer truer med vold, og til at der i sådanne tilfælde på Koglen II er langt fra kontoret til kælderen for den vagt som herefter er ”alene” tilbage til at tage sig af de øvrige beboere. Efter ledelsens oplysninger under inspektionen har Koglen i aften- og nattetimerne en lavere bemanning end andre tilsvarende institutioner.

Jeg beder om en udtalelse fra amtet om normeringen.

Det er ledelsens vurdering at medarbejderne i høj grad er afhængige af hinanden, og at det indbyrdes forhold bl.a. af denne grund er godt. Ledelsen henviste som et eksempel til at der udvises stor fleksibilitet blandt medarbejderne hvis vagtpersonalet, i tilfælde hvor der er brug for det, tilkalder personale udefra.

Der er årligt ca. 20 tilfælde af vold mod personalet. Hertil kommer talrige trusler om vold.

Det er ledelsens vurdering at de mange trusler om vold mod personalet er hovedårsagen til den store udskiftning blandt Koglens medarbejdere. Forholdet mellem de unge og medarbejderne betegnes dog af ledelsen som godt, undtaget enkelte situationer hvor det kan være nødvendigt at flytte en ung som har udviklet et dårligt forhold til en medarbejder.

Overfald anmeldes til Arbejdsskadestyrelsen, men ikke altid til politiet. Ifølge ledelsen afviser politiet ofte at modtage telefoniske anmeldelser hvilket kan betyde at forhold som ellers ville være blevet anmeldt, ikke bliver det.

Jeg beder amtet om at modtage oplysninger om amtets eventuelle politik/instrukts på dette område.

Hvad undvigelse fra Koglen angår, havde der på tidspunktet for inspektionen været fire siden 1997. Heraf fandt tre steder i 2001. Tallet var tidligere meget højere.

For så vidt angår graffiti og anden hærværk bliver hærværksudøvere selv gjort ansvarlige for at udbedre de påførte skader. Denne ordning har efter ledelsens opfattelse en god præventiv virkning.

Når de unge flytter fra Koglen, får de udleveret et kort med institutionens telefonnumre som et signal om at de er velkomne til at ringe hvis de får brug for at drøfte et problem. Det sker ikke sjældent at Koglen modtager opringninger af denne type fra tidligere beboere.

11. Generelle forhold og herunder forholdet til Ringkjøbing Amt

I forbindelse med inspektionen udtrykte institutionens ledelse utilfredshed med nogle generelle forhold vedrørende samarbejdet med Ringkjøbing Amt.

Som et eksempel på uenigheden mellem institutionens ledelse og amtet nævntes – ud over normeringen – amtets modstand mod at give Koglen mulighed for indelåsning af beboerne om natten, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 3, stk. 2. En mulighed som benyttes af andre amter.

Jeg beder om amtets bemærkninger til dette spørgsmål.

Hvad normeringen angår, henviser jeg til pkt. 10 ovenfor. Hvad amtets tilsyn angår, henviser jeg til pkt. 12 nedenfor.

Efter Koglens opfattelse burde magtanvendelsesbekendtgørelsen give mulighed for visitation på de sikrede institutioner, jf. det under pkt. 9 anførte.

Dette spørgsmål indgår ikke i min inspektion af den sikrede institution Koglen.

12. Tilsyn

Amtsrådet har pligt til at føre tilsyn med hvordan de amtskommunale opgaver løses. Tilsynet omfatter både indholdet af tilbudene og den måde opgaverne udføres på. Dette fremgår af retssikkerhedslovens § 39 (lovbekendtgørelse nr. 267 af 12. april 2000 med senere ændringer om retssikkerhed og administration på det sociale område).

Jeg anmoder om at modtage den seneste rapport for tilsynsforpligtelsen efter retssikkerhedslovens § 39 med oplysning om hvorledes der er/vil blive fulgt op på rapporten.

Hvad angår amtets tilsyn med Koglens anvendelse af reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen mv., henviser jeg til pkt. 13.7. nedenfor.

Socialministeriet skal følge udviklingen inden for anvendelsen af de sikrede afdelinger og skal lejlighedsvis aflægge besøg på institutionerne, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Jeg beder Socialministeriet om at oplyse hvornår der har været et sådant (sådanne) besøg fra ministeriets side, og jeg beder om at modtage de(n) rapport(er) som jeg går ud fra er udfærdiget efter besøget (besøgene).

13. Gennemgang af konkrete sager

I magtanvendelsesbekendtgørelsen er der fastsat nærmere regler om sikrede afdelinger til børn og unge, om anvendelsen af sikrede afdelinger og anvendelsen af (bl.a.) fysisk magt og isolation i disse afdelinger/institutioner. Bekendtgørelsen indeholder bestemmelser om protokollering af bestemte former for fysisk magtanvendelse mv. og bestemmelser om indberetning til amtskommunen i tilfælde af overtrædelse af bekendtgørelsens regler og anvendelse af nødværge. Bekendtgørelsen indeholder endvidere bestemmelser om amtskommunens tilsyn med de sikrede afdelinger og afdelingernes anvendelse af reglerne i bekendtgørelsen, og regler om at (visse af) de afgørelser som amtskommunen træffer i medfør af bekendtgørelsen, kan indbringes for det sociale nævn, jf. lov om social service § 121. Bekendtgørelsen indeholder i §§ 23 og 24 regler om at lederen af den sikrede afdeling/institution skal sikre sig at det anbragte barn/den unge og forældremyndighedens indehaver gøres bekendt med reglerne i bekendtgørelsen – og herunder bekendtgørelsens klageregler. Tilsvarende gælder adgangen til at rette henvendelse til det af Folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsatte tilsyn med personer der er underkastet administrativ frihedsberøvelse.

Under inspektionen bad jeg om at modtage kopi af institutionens skriftlige materiale vedrørende magtanvendelse i perioden 3. november 2000 til varslingen af inspektionen den 2. november 2001 – dog kun de seneste 20 sager – med henblik på efterfølgende gennemgang.

Jeg modtog som allerede nævnt ved inspektionens afslutning 20 sager (i kopi) om magtanvendelse mv.

13.1. Magtanvendelsesbekendtgørelsen

Magtanvendelsesbekendtgørelsen er udstedt i medfør af lov om social service § 108. Bekendtgørelsen er ændret i løbet af den periode som de nævnte 20 sager vedrører. Den tidligere gældende bekendtgørelse nr. 308 af 28. maj 1998 er således ophævet i forbindelse med den nugældende bekendtgørelses ikrafttræden den 1. juli 2001. De bestemmelser som nedenstående gennemgang omhandler, er dog

ikke indholdsmæssigt ændret. (Bekendtgørelsen er senest ændret ved bekendtgørelse nr. 992 af 4. december 2001).

Ved en sikret afdeling forstås efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, 2. pkt., en afdeling hvis yderdøre og vinduer konstant kan være aflåst. Sikrede afdelinger skal godkendes af Socialministeriet efter indstilling fra amtskommunen (§ 3, stk. 3, 1. pkt.). Sikrede afdelinger kan være organiseret som selvstændige døgninstitutioner eller være knyttet til en døgninstitution for børn og unge, jf. lov om social service § 51. Socialministeriet følger som allerede nævnt udviklingen i anvendelsen af de sikrede afdelinger og skal lejlighedsvis aflægge besøg på institutionen, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3, 2. pkt.

Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1 indeholder et forbud mod ydmygende, hånende eller anden nedværdigende behandling og et forbud mod legemlig afstraffelse af barnet/den unge. Fiksering er heller ikke tilladt.

Bestemmelsen indeholder endvidere forbud mod fysisk magtanvendelse og isolation. Disse forbud gælder dog ikke undtagelsesfrit.

Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1 indeholder herudover regler om barnets/den unges kontakt med omverdenen (brevveksling, telefonsamtaler, besøg mv.) og regler som begrænser institutionens kontrol hermed.

For unge der er anbragt i sikrede afdelinger som varetægtssurrogat, er der i bekendtgørelsen henvist til retsplejelovens regler (eller tilsvarende regler fastsat i bekendtgørelsen).

I bekendtgørelsens § 2 er fastsat følgende om fysisk magtanvendelse:

”§ 2. Fysisk magtanvendelse i form af, at barnet eller den unge fastholdes, eller føres til andet opholdssted, er tilladt, såfremt barnet eller den unge enten udviser en sådan adfærd, at fortsat ophold i fællesskabet er uforsvarligt, eller såfremt barnet eller den unge derved forhindres i at skade sig selv. Denne magtanvendelse skal afpasses efter forholdene i den enkelte situation og må ikke gå ud over det strengt nødvendige.

Stk. 2. Handlinger, som har været nødvendige for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb og ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt, omfattes af straffelovens bestemmelser om nødværge, hvorefter der kan blive tale om at gå videre i forsvaret end anført i stk. 1. En medarbejder kan således også gribe ind og hjælpe i udøvelsen af nødværge.”

I magtanvendelsesbekendtgørelsen er fastsat følgende om anvendelsen af isolation i sikrede afdelinger:

”§ 1.

...

Stk. 9. ... Retten kan efter retsplejelovens regler bestemme, at unge, der er anbragt i sikret afdeling i stedet for varetægtsfængsling, helt eller delvis afskæres fra kontakt med andre.”

...

§ 10. For en ung anbragt i sikret afdeling kan institutionens leder undtagelsesvis træffe bestemmelse om anbringelse af den unge i særlige isolationsrum, når der er overhængende fare for, at denne skader sig selv eller andre. Isolationen må kun vare indtil 2 timer.”

(Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 2, kan amtskommunen give tilladelse til aflåsning af værelser i sikrede afdelinger uden at dette anses for isolation).

Vedrørende skematilførsler og indberetninger indeholder bekendtgørelsens §§ 15 og 16, stk. 1 og 2 (den tidligere bekendtgørelses §§ 16 og 17, stk. 1 og 2), følgende bestemmelser:

”§ 15. Ved anvendelse af sikret afdeling, aflåsning om natten af værelser i sikret afdeling, isolation samt den i § 2, stk. 1, beskrevne form for fysisk magtanvendelse skal institutionens leder samme dag indføre følgende oplysninger på et særligt udarbejdet skema:

- 1) Barnets eller den unges navn og alder,
- 2) tidspunktet for indgrebet,
- 3) indgrebets varighed,
- 4) indgrebets art,
- 5) begrundelse for indgrebet.

Stk. 2. Kopi af skemaet skal bero i institutionen i en særlig dertil beregnet protokol.

Stk. 3. Institutionens leder indsender ved månedens udgang med sine kommentarer skemaerne til amtskommunen, der gennemgår skemaerne.

§ 16. Overtrædelse af reglerne i kap. 1-5 samt anvendelse af nødværge indberettes til amtskommunen. Den i § 2, stk. 1, beskrevne form for fysisk magtanvendelse skal ikke indberettes, men episoden skal protokolleres, jf. § 15, stk. 1.

Stk. 2. Den implicerede medarbejder skal senest dagen efter episoden afgive skriftlig indberetning derom til institutionens leder, der med sine kommentarer samt forklaringer fra personer, der har overværet episoden, inden 3 dage videresender indberetningen til amtskommunen. Så vidt muligt skal indberetningen ledsages af barnets eller den unges redegørelse for episoden. Indberetningen skal indeholde følgende oplysninger:

- 1) De særlige forhold, der begrunder indgrebet,
- 2) tidspunktet for den handling, der har givet anledning til indgrebet,
- 3) tidspunktet for indgrebet,
- 4) indgrebets varighed,
- 5) beskrivelse af indgrebets art,
- 6) beskrivelse af indgrebets formål,
- 7) hvem, der foretog indgrebet, og
- 8) barnets eller den unges tilstand i den tid, indgrebet fandt sted.”

Som det fremgår, sondres der i magtanvendelsesbekendtgørelsen mellem indgreb der skal skematilføres efter § 15, stk. 1 (aflåsning om natten af værelser, isolation (i op til to timer), fastholdelse og føring til andet opholdssted), og indgreb der skal indberettes til amtet efter reglerne i § 16 (overtrædelse af reglerne i kapitel 1-5 og anvendelse af nødværge).

De indgreb som efter § 15 blot skal skematilføres (og indsendes til amtet ved månedens udgang), er kendetegnet ved deres dagligdags eller begrænsede karakter.

13.2. Lidt om sagerne

De 20 sager som jeg har modtaget, vedrører fysisk magtanvendelse i form af fastholdelse, greb i arm/skulder og skub, føring til den unges værelse, indelåsning på eget værelse og isolation i særligt isolationsrum (i et tilfælde). To af de 20 tilfælde førte til at den unge (varetægtsarrestant) blev overført til arresthus.

Sagerne vedrører månederne maj til november 2001. (Der er dog ingen sager fra oktober måned 2001).

Det seneste af de 20 tilfælde vedrører magtanvendelse den 23. november 2001. Magtanvendelsen er foretaget efter varslingen af inspektionen og dermed uden for den periode som jeg bad om at få sager fra. Sagen fra den 23. november 2001 indgår derfor ikke i min gennemgang nedenfor.

I et andet tilfælde blev der foretaget ransagning (hos fire af de unge). Ransagningen blev foretaget af landbetjenten i henhold til retsplejelovens regler. Denne sag udgår derfor ligeledes af min gennemgang nedenfor der således omfatter 18 sager.

Med henblik på en entydig og let identifikation af de enkelte sager har jeg markeret de udlånte sagskopier med bogstaverne A-Q (i kronologisk orden). Sagen mar-

keret med E vedrører magtanvendelse over for to unge der begge (samtidig) blev indelåst på deres værelser.

Ved min gennemgang af skemaerne har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt. Gennemgangen giver mig anledning til følgende bemærkninger:

13.3. Anvendelse af skemaer mv.

Efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 15, stk. 1, skal institutionens leder indføre tilfælde af magtanvendelse af den i § 2, stk. 1, beskrevne art (fastholdelse og føring til et andet opholdssted) i et ”særligt udarbejdet skema”. Tilsvarende gælder tilfælde af aflåsning om natten af værelser i sikret afdeling og tilfælde af isolation.

Også tilfælde af ”anvendelse af sikret afdeling” skal skematilføres.

Koglen har ingen usikrede afdelinger, og jeg har derfor i det følgende set bort fra denne form for magtanvendelse.

Der stilles ikke krav i bekendtgørelsen om at tilfælde af overtrædelse af reglerne i kap. 1-5 og anvendelse af nødværge skal indberettes på et særligt udarbejdet skema, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 1.

Der er i de 18 sager anvendt to forskellige skemaer – begge med overskriften ”skema vedrørende anvendelse af fiksering m.v.”. I de fleste tilfælde er oplysningerne i skemaet suppleret med en rapport fra de(n) pågældende implicerede medarbejder(e).

Jeg går ud fra at skemaerne er udfærdiget af Ringkjøbing Amt, og beder amtet om at oplyse hvorfor fiksering er nævnt i skemaernes overskrift som (hoved)eksempel på indgreb efter magtanvendelsesbekendtgørelsen. Jeg henviser til at fiksering alene er omtalt i magtanvendelsesbekendtgørelsens § 1, stk. 3, som et indgreb der under ingen omstændigheder er tilladt.

Der er i overskriften (i begge skemaer) tillige henvist til den gældende (magtanvendelses)bekendtgørelses bestemmelser om skematilførsel og indberetning (§§ 16 og 17). Den nugældende bekendtgørelse trådte som nævnt i kraft den 1. juli 2001. Samtidig blev den tidligere bekendtgørelse som nævnt ophævet. De skemaer som er anvendt efter denne dato, indeholder alle en henvisning til den rigtige bekendtgørelse (på nær det ovenfor nævnte skema om magtanvendelse den 23. november 2001 som dog ikke indgår i min gennemgang). Der henvises imidlertid i alle de anvendte skemaer (fortsat) til ”§ 16-17” (og ikke til §§ 15 og 16 som nu indeholder bestemmelserne om skematilførsel og indberetning).

Jeg henleder amtets opmærksomhed på fejlen. Jeg går ud fra at henvisningen bliver rettet, hvis det ikke allerede er sket.

I det ene af de to anvendte skemaer er der plads til omtale af fire tilfælde af magtanvendelse, mens det andet skema er beregnet til en enkelt sag. Det sidstnævnte skema giver således bedre muligheder for en fyldig omtale mv. af den episode som har ført til indgrebet over for den unge.

I begge skemaer er der rubrikker til udfyldning af år, måned, amtskommune og institution. Endvidere er der rubrikker til udfyldelse af den unges navn, alder, tidspunktet for indgrebet, indgrebets varighed og begrundelse for indgrebet. Endelig er der i begge skemaer rubrikker til udfyldelse af dato og underskrift for institutionslederen og amtsrådet. (I den nugældende bekendtgørelse anvendes betegnelsen amtskommunen).

Det mest udførlige skema indeholder herudover en rubrik hvor den/de der udfører magtanvendelsen, kan indberette episoden, og en tilsvarende rubrik for institutionens ledelse. Der er endvidere en rubrik til den unges bemærkninger og underskrift. (Efter § 16, stk. 2, 2. pkt., skal en indberetning om overtrædelse af reglerne i kapitel 1-5 eller anvendelse af nødværge så vidt muligt ledsages af barnets eller den unges redegørelse for episoden).

På baggrund af indholdet af det sidstnævnte skema går jeg umiddelbart ud fra at dette er tænkt anvendt til indberetning af indgreb efter § 16, stk. 1, 2. pkt., mens det førstnævnte, mindre udførlige skema er tænkt anvendt til de skematilførsler som ved udgangen af hver måned skal sendes til amtskommunen.

Om det forholder sig således, fremgår dog ikke klart af skemaerne der som allerede nævnt i overskriften henviser til begge bestemmelserne i bekendtgørelsens kapitel 6 (reglerne om skematilførsel og indberetning). Den måde som Koglen har anvendt skemaerne på, peger heller ikke entydigt i den nævnte retning. Jeg sigter herved (bl.a.) til at det mest udførlige skema er anvendt på et indgreb ("fastholdelse i liggende stilling på jorden") af et minuts varighed (D). Jeg sigter yderligere til at det mindst udførlige skema er blevet anvendt i forbindelse med indelåsning på værelset i tre tilfælde (E, F og G).

Karakteren af indgrebet i sagerne E, F og G behandler jeg nedenfor under pkt. 13.4.

I nogle tilfælde er det mindst udførlige skema udfyldt to gange med varierende oplysninger. Jeg henviser som eksempel til fire sager fra juli måned 2002 (I, J, K og L). I enkelte tilfælde er begge skemaer anvendt. Jeg henviser som eksempel til indelåsningen markeret med E.

Hvis det mest udførlige skema er tænkt anvendt til indgreb som indberettes efter § 16, kan en udfyldelse af begge skemaer give anledning til tvivl om hvorvidt institutionen har opfattet den pågældende episode som et tilfælde der skal indberettes efter § 16, stk. 1, 1. pkt., eller som et indgreb der

alene skal skematilføres og indsendes til gennemgang i amtskommunen ved månedens udgang, jf. § 15.

Det i bekendtgørelsens § 15, stk. 1, nævnte skema skal udfyldes samme dag som indgrebet finder sted.

Hvis det samme skema foreligger udfyldt i flere eksemplarer, kan det give grundlag for en antagelse om at den mest udførlige udgave er udfyldt senere end den dag indgrebet har fundet sted.

Jeg beder Koglen oplyse hvorfor det samme skema foreligger udfyldt i flere (indbyrdes forskellige) udgaver.

Jeg beder amtet om at oplyse om amtets efterfølgende gennemgang af skemaerne har givet amtet grundlag for bemærkninger over for Koglen på dette punkt.

Jeg beder endvidere om en udtalelse fra amtet om skemaernes anvendelse. Hvis amtet har udstedt interne regler herom, beder jeg om at modtage et eksemplar af disse regler.

Om amtets tilsyn med Koglens anvendelse af magtanvendelsesbekendtgørelsen mv. henviser jeg i øvrigt til det som jeg har anført nedenfor under pkt. 13.7.

Som nævnt ovenfor går jeg ud fra at de anvendte skemaer er udfærdiget af Ringkjøbing Amt. Jeg beder Socialministeriet om at oplyse om ministeriet har overvejet at ændre bekendtgørelsen således at de skemaer der anvendes, bliver ens for hele landet.

I ni tilfælde blev den unge ført til/sendt til eget værelse med besked om at blive der indtil videre eller indtil et samtidig hermed fastsat tidspunkt. I alle tilfælde havde der forinden været fysisk kontakt mellem et medlem af personalet og den

unge; typisk i form af adskillelse eller fastholdelse, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

I alle disse tilfælde fremgår det af det anvendte skema at det er den fysiske kontakt som har udgjort indgrebet over for den unge.

I et tilfælde (Q) hvor den unge kl. 11.30 blev sendt på sit værelse indtil næste morgen, udgør et i den forbindelse "lille puf i ryggen" således det skematilførte indgreb over for den unge.

Det forhold at den unge føres til andet opholdssted, er direkte nævnt i bekendtgørelsens § 2 som et tilfælde af magtanvendelse som skal skematilføres og indsendes til amtskommunen ved månedens udgang. Det forhold at den unge "sendes til sit værelse", er derimod ikke nævnt. Et sådant forhold kan efter min opfattelse heller ikke være omfattet af magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Efter bekendtgørelsens § 1, stk. 5, forstås ved isolation "afsondring i aflåst rum i kortere eller længere perioder".

At en ung sendes til sit værelse, kan således heller ikke anses for isolation medmindre værelset samtidig låses af.

I enkelte af de ovenfor nævnte ni tilfælde (de tilfælde hvor den unge er blevet ført til eller sendt til eget værelse) er det udtrykkeligt nævnt at døren ikke blev aflåst (se f.eks. O). I tre **andre** tilfælde (E, F og G) er det udtrykkeligt anført i skemaet at indgrebet har bestået i "indelåsning" eller "låst dør". Og i et enkelt tilfælde (P) er arten af indgrebet beskrevet som "isolation".

Jeg lægger på den baggrund umiddelbart til grund at værelset i ingen af de nævnte ni tilfælde har været aflåst. Jeg må med andre ord umiddelbart gå ud fra at indelåsning kun er forekommet i fire ud af de 18 sager som er omfattet af min gennemgang. Jeg beder Koglen om at oplyse om jeg har forstået dette korrekt.

De nævnte tre tilfælde af ”indelåsning/låst dør” – og sagen om ”isolation” – har jeg gennemgået og stillet spørgsmål om nedenfor under pkt. 13.4.

13.4. Indberetninger (bekendtgørelsens § 16)

Som allerede nævnt sondres der i bekendtgørelsen mellem de indgreb der skal skematilføres, og de indgreb der skal indberettes, jf. (henholdsvis) bekendtgørelsens § 15 og § 16.

Efter bekendtgørelsens § 16, stk. 2, skal den implicerede medarbejder – hvis reglerne i kap. 1-5 har været overtrådt, og i tilfælde af nødværge – senest dagen efter episoden indberette denne til institutionens leder. Lederen skal inden 3 dage videre-sendende indberetningen til amtskommunen (ligeledes § 16, stk. 2).

Som jeg har været inde på ovenfor, fremgår det ikke af det foreliggende materiale om Koglen har opfattet nogle af de 18 tilfælde som indgreb der har skullet/er blevet indberettet til Ringkjøbing Amt. Alle de 18 tilfælde synes umiddelbart (kun) at være sendt til amtet efter udgangen af den pågældende måned.

Jeg må umiddelbart lægge til grund at Koglen har betragtet alle 18 tilfælde af magtanvendelse som indgreb som ikke har skullet indberettes efter § 16.

Blandt de 18 tilfælde er som allerede nævnt tre tilfælde af indelåsning på eget værelse og et tilfælde af isolation (se ovenfor under pkt. 13.3.).

”Isolation” er efter bekendtgørelsens § 1, stk. 5, ikke tilladt bortset fra det i § 10 nævnte tilfælde. (Jeg ser i denne sammenhæng bort fra rettens bestemmelse efter § 1, stk. 9, om anbringelse af en ung i sikret afdeling (som varetægtssurrogat) helt eller delvist afskåret fra kontakt med andre).

Bekendtgørelsens § 10 er sålydende:

”For en ung anbragt i sikret afdeling kan institutionens leder undtagelsesvis træffe bestemmelse om anbringelse af den unge i særlige isolationsrum, når der er overhængende fare for, at denne skader sig selv eller andre. Isolationen må kun vare indtil 2 timer.”

I bekendtgørelsens § 3, stk. 2, er det endvidere udtrykkeligt fastsat at aflåsning om natten af værelser i sikrede afdelinger ikke betragtes som isolation.

Efter min umiddelbare opfattelse er der med de nævnte bestemmelser gjort op med hvilke indgreb i form af indelåsning der kan henføres til bekendtgørelsens § 15. Alle andre former af indelåsning skal efter denne forståelse indberettes til amtskommunen efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1 (som indgreb der udgør overtrædelse af reglerne i kap. 1-5; i tilfælde af indelåsning på værelset (bortset fra om natten) en overtrædelse af § 1, stk. 5).

Jeg beder Koglen og amtet om en udtalelse herom. Jeg beder endvidere om udlån af eventuelle yderligere akter om de tre indgreb (E, F og G – jeg tænker her særligt på akter hos amtet). Jeg beder om at udtalelserne mv. sendes til mig gennem Socialministeriet hvis bemærkninger jeg tillige udbeder mig.

Jeg har nedenfor under pkt. 13.5.2. stillet spørgsmål om varigheden af to af disse indgreb.

I et tilfælde er indgrebet i skemaet benævnt isolation (P). I skemaet er som begrundelse for indgrebet nævnt ”fare for selvbeskadigelse og rømning”. Episoden –

og herunder særligt begrundelsen for indgrebet og dets udstrækning – er alene behandlet i skemaform (og er i modsætning til de fleste andre sager ikke uddybet i en medfølgende rapport).

Jeg går ud fra at den unge har været anbragt i Koglens særlige isolationsrum.

Det fremgår af skemaet at indgrebet varede i 11 timer. Indgrebet har således strakt sig (langt) ud over det maksimum for anbringelse i isolationsrum (2 timer) som er fastsat i bekendtgørelsen (§ 10). Heller ikke dette indgreb ses indberettet til amtet efter bekendtgørelsens § 16, stk. 1.

Efter bekendtgørelsens § 15, stk. 1, skal tilfælde af isolation skematilføres, og skemaerne indsendes til amtskommunen ved månedens udgang. Med samme begrundelse som ovenfor kan dette tilfælde efter min opfattelse dog ikke henføres til bekendtgørelsens § 15, stk. 1.

Der er heller ikke tale om et indgreb af den dagligdags eller begrænsede karakter som kendetegner de indgreb som er nævnt i § 15, stk. 1, men om en (markant) overtrædelse af bekendtgørelsens regler (konkret bekendtgørelsens § 10).

Jeg vender tilbage til spørgsmålet om indberetning i denne sag – og i de ovenfor nævnte tre sager om indelåsning – når jeg har modtaget de udtalelser mv. som jeg har bedt om.

Det fremgår af skemaet at den unge var 14 år da episoden (isolation, sag P) fandt sted, og at indgrebet blev iværksat kl. ca. 12.00 (datoen for indgrebet fremgår ikke).

Ifølge bekendtgørelsens § 10 træffer institutionens leder bestemmelse om anbringelse af den unge i isolation. Det er ikke muligt ud fra skemaet at se hvem der har truffet bestemmelse om isolationsanbringelsen i den konkrete sag.

Jeg beder om en nærmere redegørelse fra Koglen om det pågældende indgreb – herunder om beslutningen blev taget af institutionens leder eller af andre. Jeg beder om at Koglen i redegørelsen kommer ind på hvilke foranstaltninger der blev gjort for at søge at begrænse indgrebets udstrækning.

Hvad angår spørgsmålet om Koglens tilsyn med den unge under anbringelsen i isolation, henviser jeg til mine spørgsmål nedenfor under pkt. 13.6.

13.5. Skematilførte indgreb (bekendtgørelsens § 15)

Jeg har i forbindelse med min undersøgelse af Koglens overholdelse af reglerne i § 15 ikke fundet grundlag for at gennemgå reglerne i relation til alle sager (eller samtlige regler), men har ment at kunne begrænse min beskrivelse af undersøgelsen på dette punkt til at angå de fejl som går igen i mange eller flere tilfælde. (Jeg har dog ikke kunnet gennemføre dette helt konsekvent).

13.5.1. Tidspunktet for skematilførsel (bekendtgørelsens § 15)

Det fremgår som nævnt af bekendtgørelsens § 15, stk. 1, at de i bestemmelsen opregnede oplysninger om indgrebet skal indføres i et (særligt udarbejdet) skema, og at dette skal ske samme dag som indgrebet finder sted.

Det fremgår i en del tilfælde ikke af det mindst udførlige skema – der som nævnt har været anvendt i langt de fleste tilfælde – hvornår oplysningerne er tilført skemaet. Om bekendtgørelsen er overholdt i disse tilfælde, kan heller ikke udledes af den underliggende rapport i det omfang en sådan forefindes.

Jeg beder Koglen om en udtalelse om fremgangsmåden ved udfyldelse af skemaerne, herunder hvem der udfylder skemaet og om dette sker samme dag som indgrebet. Jeg henviser i den forbindelse desuden til det som jeg har anført ovenfor under pkt. 13.3. om anvendelse af skemaer.

13.5.2. Notatpligten mv. (bekendtgørelsens § 15)

Efter bekendtgørelsens § 15, stk. 1, nr. 2-4, skal tidspunktet for indgrebet, dets art og varighed anføres i skemaet.

Det tidspunkt på dagen hvor indgrebet er foretaget, er anført i skemaet i alle tilfælde. Datoen for indgrebet er derimod i en del tilfælde ikke oplyst i skemaerne.

Dette er en fejl.

Varigheden af indgrebet er i fire ud af de 18 tilfælde ikke skematilført (sagerne A, B, C og E).

Dette er en fejl.

Varigheden af indgrebet fremgår heller ikke på anden måde af sagerne A, B og C. Jeg sigter hermed til de rapporter som er udfærdiget som bilag til skemaet (de tre sager er tilført samme skema).

Varigheden af indgrebet er heller ikke anført i den ene af de tre sager om indelåsning (E) som jeg har bedt om udtalelse om ovenfor under pkt. 13.4. (og som jeg umiddelbart har anset for omfattet af bekendtgørelsens § 16, stk. 1).

Jeg beder – hvis det på nuværende tidspunkt er muligt – Koglen om at oplyse varigheden af dette indgreb.

I de to andre sager om indelåsning (F og G) er varigheden i skemaet angivet til ét minut. Det fremgår dog samtidig af den tilknyttede rapport at den ene af de unge ”vil blive tilset mindst en gang i timen, med baggrund i tidligere forsøg på selvmord”.

På baggrund af den manglende overensstemmelse mellem de foreliggende oplysninger om varigheden af indgrebet beder jeg Koglen om en udtalelse om varigheden af indelåsningen i disse to sager.

Det fremgår af § 15, stk. 2, at kopi af skemaerne skal opbevares i institutionen i en særlig protokol.

Jeg går ud fra at Koglen opfylder dette krav.

13.5.3. Ringkjøbing Amts skemagennemgang efter bekendtgørelsens § 15, stk. 3

Det fremgår som nævnt af bekendtgørelsens § 15, stk. 3, at skemaerne ved månedens udgang sendes til amtskommunen med kommentarer fra institutionens leder, og at amtskommunen herefter gennemgår skemaerne.

Det fremgår af de udlånte sagsakter at Ringkjøbing Amt i brev af 15. november 2001 har besvaret Koglens materiale angående oktober måned 2001 (Koglens oplysning om at der ingen tilfælde af magtanvendelse har været i denne måned). Det indsendte materiale gav ikke amtet anledning til bemærkninger.

De 18 skemaer som indgår i min undersøgelse, vedrører månederne maj, juni, juli, august og september. Skemaerne ses indsendt til amtet henholdsvis den 22. juni (A-E), 5. juli (F og G), 10. august (I-N), 20. september (O og P) og 4. oktober 2001 (Q).

Inden jeg foretager mig mere vedrørende tidspunktet for skemaernes indsendelse til amtet, beder jeg amtet om en udtalelse om hvorvidt amtet har foretaget sig noget over for Koglen i den anledning.

Jeg beder endvidere amtet om en udtalelse om amtets praksis for gennemgang af skemaerne.

13.6. Koglens tilsyn med indelåste unge mv.

Umiddelbart forstår jeg bemærkningen i rapporten til sagerne F og G (jf. citatet ovenfor under pkt. 13.5.2.) således at Koglen normalt ikke fører tilsyn med unge der bliver indelåst på værelset eller anbragt i isolation i det særlige isolationsrum.

Jeg beder Koglen om at oplyse om det er korrekt forstået.

I bekræftende fald beder jeg Koglen om en udtalelse om praksis for tilsynet med unge der bliver indelåst på værelset eller anbragt i isolation, og som tidligere har forsøgt at begå selvmord.

I benægtende fald beder jeg Koglen om en nærmere redegørelse for tilsynet med unge der bliver indelåst på værelset eller anbragt i isolation i det særlige isolationsrum – herunder unge der tidligere har forsøgt at begå selvmord.

I den ovenfor nævnte sag om isolation i 11 timer af en 14-årig (P) er det i skemaet anført at der var fare for selvbeskadigelse (og rømning) hos den unge.

Jeg beder under henvisning hertil om at Koglen i sin udtalelse redegør for på hvilken måde og med hvilken hyppighed der blev ført tilsyn med den unge i de 11 timer indgrebet varede.

13.7. Amtets tilsyn med Koglens anvendelse af magtanvendelsesbekendtgørelsen

Amtskommunen fører efter bekendtgørelsens § 17 tilsyn med institutionerne, herunder institutionernes anvendelse af bekendtgørelsens regler.

I fortsættelse af det som jeg har anført om amtets tilsyn efter retssikkerhedslovens § 39 (pkt. 12 ovenfor), beder jeg om en udtalelse fra amtet om amtets tilsyn med Koglens anvendelse af reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen – herunder oplysninger om i hvilken udstrækning dette tilsyn (og gennemgangen af skemaer efter bekendtgørelsens § 15, stk. 3) i 2001 og 2002 har ført til kritik af Koglen.

14. Samlet vurdering

Af FN's konvention af 20. november 1989 om barnets rettigheder, artikel 37 c, fremgår det at ethvert frihedsberøvet barn skal holdes adskilt fra voksne frihedsberøvede, medmindre en sådan adskillelse ikke anses at tjene barnets tarv.

Efter straffelovens § 74 a kan retten bestemme at en person der har begået grovere personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, og som på gerningstidspunktet ikke var fyldt 18 år, skal undergive sig en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af 2 års varighed hvis det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Denne foranstaltning betegnes som tidligere nævnt ungdomssanktion.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 78, stk. 2, jf. stk. 1, anbringes 15-17-årige der skal udstå fængselsstraf i (kriminalforsorgens pensioner eller i) institution mv. uden for kriminalforsorgen, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse uden for fængsel eller arresthus.

Det er endvidere ved Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 390 af 17. maj 2001 om behandlingen af 15-17-årige der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, forudsat at 15-17-årige varetægtsarrestanter så vidt muligt skal anbringes i varetægtssurrogat, jf. bekendtgørelsens § 1 og vejledningen til bekendtgørelsen (nr. 96 af 16. maj 2001), kapitel 2, pkt. 3, 2. afsnit. Varetægtssurrogat anvendes ifølge retsplejelovens § 765 i tilfælde hvor betingelserne for anvendelse af varetægtsfængsling er til stede, men varetægtsfængslingens øjemed skønnes at kunne ”opnås ved mindre indgribende foranstaltninger”.

Institutionen Koglen er, som nævnt i pkt. 2, en af landets sikrede døgninstitutioner for 15-17-årige. Ud over at være døgninstitution for børn og unge der er anbragt uden for hjemmet (jf. lov om social service § 51), eller som er idømt en ungdomssanktion (jf. straffelovens § 74 a), fungerer institutionen også som varetægtssurrogat (jf. retsplejelovens § 765) og som afsoningsinstitution (jf. straffuldbyrdelseslovens § 78).

Formålet med anbringelsen af unge i varetægtssurrogat eller med henblik på afsoning af dom, jf. straffuldbyrdelseslovens § 78, stk. 2, er at beskytte mod den belastning som det er at komme i fængsel (arresthus), og mod negativ påvirkning fra voksne kriminelle. For de administrativt frihedsberøvede er formålet at afværge at de unge skader sig selv eller andre, og at foretage pædagogisk observation der skal danne grundlag for en eventuel senere længerevarende behandling. For så vidt angår de unge der er anbragt efter straffelovens § 74 a, er formålet at styrke indsatsen og reaktionsmulighederne over for den hårde kerne af socialt belastede og utilpassede unge kriminelle, og at give mulighed for at fastholde de unge i længere tid og samtidig iværksætte en behandling der på længere sigt kan få de unge på rette kurs.

Jeg fik under inspektionen umiddelbart fornemmelsen af at der var en god indstilling hos personalet til hovedparten af de opgaver som institutionen er stillet overfor. Jeg fik dog samtidig indtryk af at

der fandtes et modsætningsforhold mellem Koglens ledelse og Ringkjøbing Amt på adskillige punkter således som det også fremgår af denne rapport.

Inspektionen giver mig ikke et tilstrækkeligt grundlag for at foretage en nærmere samlet vurdering af om institutionen opfylder sit formål på tilfredsstillende måde. Jeg henviser i den forbindelse også til at ingen af beboerne havde ønsket en samtale med mig. Jeg henviser endvidere til min gennemgang ovenfor af de udlånte sager.

15. Opfølgning

Jeg har i de enkelte afsnit ovenfor bedt Koglen og Ringkjøbing Amt – og endvidere Socialministeriet – om oplysninger, udtalelser mv. vedrørende forskellige forhold. Jeg beder om at Koglen sender disse oplysninger mv. gennem Ringkjøbing Amt med henblik på at amtet får lejlighed til at kommentere det som institutionen anfører.

Jeg beder Ringkjøbing Amt om at tilbagesende amtets og Koglens oplysninger mv. gennem Socialministeriet hvis oplysninger og bemærkninger jeg ligeledes udbeder mig – vedrørende pkt. 12 (tilsyn), pkt. 13.3. (anvendelse af skemaer) og pkt. 13.4. (indelåsning).

16. Underretning

Denne rapport sendes til den sikrede institution Koglen, Ringkjøbing Amt, Folketingets Retsudvalg, Tilsynet i henhold til Grundlovens § 71, stk. 7, Socialministeriet og de unge i institutionen.

Inspektionschef

Jens Møller